

Kwaliteitskader voorschoolse educatie 2018

**Rotterdamse kwaliteit in
voorschoolse voorzieningen**

Vastgesteld door de Sectorkamer
Het Jonge Kind op 30 maart 2017

Inhoudsopgave

Vooraf	3
1.1 De Hoofditens van het Kwaliteitskader	4
1.2 Relatie met de Beleidsregel	4
1.3 Opbouw van het Kwaliteitskader voorschoolse educatie	4
2 Uitwerking per hoofitem	
a. Gedifferentieerd opbrengstgericht werken in 2-4 dagdelen en vve-resultaten	4
b. Rotterdamse A-kwaliteit	7
c. Doorgaande leerlijn	9
d. Ouderbetrokkenheid	11
e. Ontwikkeling, begeleiding en zorg en externe zorg	12
f. Kwaliteitszorg en ambitie	13
Meer informatie	14
<i>Bijlage: Rotterdams profiel medewerker voorschoolse voorzieningen</i>	<i>15</i>

Vooraf

Rotterdam realiseert voor alle peuters een geharmoniseerde voorziening met gemengde groepen. Voor doelgroeppeuters en niet-doelgroeppeuters, met en zonder werkende ouders. Deze door de gemeente gesubsidieerde voorzieningen moeten allemaal aan dezelfde, hoge kwaliteit voldoen. In dit *Kwaliteitskader voorschoolse educatie*, dat is vastgesteld door de Sectorkamer Het Jonge Kind op 30 maart 2017, wordt die kwaliteit omschreven.

Ontwikkelingen in de landelijke wet- en regelgeving, recente wetenschappelijke inzichten en de Rotterdamse context vormen de basis van dit kwaliteitskader. Het is ontwikkeld in een breed samengestelde werkgroep¹, waarin organisaties en gemeente gezamenlijk de kwaliteitscriteria van de geharmoniseerde voorschoolse voorziening hebben geconcretiseerd². Er is gezocht naar een goede balans tussen vertrouwen versus controle.

Er is verbinding gelegd met de GGD-pilot vve-toezicht. In deze GGD-pilot vindt de vertaalslag plaats naar de uitvoering van de inspectie. De indicatoren van het Kwaliteitskader voorschoolse educatie krijgen zo een plek in het basistoezicht en het verdiepend toezicht (beide op locatieniveau) en in het instellingstoezicht.

In het Kwaliteitskader voorschoolse educatie zijn de centrale vragen:

- *Waar wordt het kind beter van? En hoe kunnen we zichtbaar en aantoonbaar maken dat we alle randvoorwaarden op orde hebben om dat te realiseren?*

Met andere woorden:

- *Hoe maken we pedagogische kwaliteit en professionaliteit zichtbaar en aantoonbaar? En hoe maken we het effect van die kwaliteit en professionaliteit zichtbaar en aantoonbaar?*

Het doel van het *Kwaliteitskader voorschoolse educatie* is dat de kwaliteitseisen implementeerbaar en zichtbaar zijn, en dat ze uitnodigen tot de verdere ontwikkeling van de kwaliteit in de geharmoniseerde peutervoorzieningen in Rotterdam. Het is de basis voor de toetsings- en waarderingskaders van de gemeente Rotterdam.

De werkgroep legt met het *Kwaliteitskader voorschoolse educatie* een groeimodel neer. Er is tijd en gelegenheid voor alle Rotterdamse voorzieningen om binnen duidelijke kaders aantoonbare stappen te zetten om te (gaan) voldoen aan de eisen van de hoge Rotterdamse kwaliteitsstandaard. Daarom is er een onderscheid gemaakt tussen ambities en eisen. Het groeimodel geldt voor de kwaliteitsambities die in dit kwaliteitskader zijn geformuleerd. De kwaliteitseisen gelden voor alle Rotterdamse instellingen die voorschoolse educatie aan peuters bieden.

Ook de wettelijke kwaliteitseisen zijn onverkort van kracht voor alle instellingen. Ze zijn vastgelegd in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (per 1 januari 2018: Wet IKK met uitwerking in AMvB) en in het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (met een aanscherping per 1 augustus 2017). De wettelijke kwaliteitseisen worden op landelijk niveau uitgewerkt in de inspectie- en waarderingskaders van de Wet kinderopvang.

¹ In de werkgroep hadden zitting vertegenwoordigers van het peutergroepen-kdv, peutergroepen-psz, schoolbesturen, Hogeschool van Rotterdam, GGD en het team Jonge Kind van J&O Rotterdam, CED-Groep.

² Rotterdamse kwaliteit in voorschoolse voorzieningen; uitwerking van de kwaliteitscriteria in de groepen nul nieuwe stijl. Werkgroep Kwaliteit, maart 2017.

Het Kwaliteitskader voor voorschoolse educatie in Rotterdam

1.1 De hoofditem van het Kwaliteitskader

De kwaliteit van de Rotterdamse geharmoniseerde voorzieningen voor peuters wordt gedefinieerd in zes hoofditemen:

- a. Gedifferentieerd / opbrengstgericht werken in 2-4 dagdelen en vve-resultaten
- b. Rotterdamse A-kwaliteit
- c. Doorgaande leerlijn
- d. Ouderbetrokkenheid
- e. Ontwikkeling, begeleiding en zorg en externe zorg
- f. Kwaliteitszorg

De kwaliteit van de uitvoering is integraal onderdeel van bovengenoemde zes items.

1.2 Relatie met beleidsregel

Het Kwaliteitskader voorschoolse educatie geeft een goed beeld van de hoge ambitie die de Rotterdamse instellingen en de gemeente hebben ten aanzien van de ontwikkelkansen voor alle Rotterdamse peuters. Het kwaliteitskader beschrijft niet alleen waaraan de groepen nul nieuwe stijl moeten voldoen, maar geeft ook een perspectief op de verdere kwaliteitsontwikkeling. Het nodigt instellingen uit om verdere stappen te zetten en biedt daarvoor concrete handvatten.

Dit kwaliteitskader is gerelateerd aan de Beleidsregel voor- en vroegschoolse voorziening, die de financiële kaders regelt waaronder ouders gebruik kunnen maken van de geharmoniseerde voorschoolse voorzieningen, en de subsidievoorwaarden voor instellingen die vve aanbieden. De in dit Kwaliteitskader voorschoolse educatie geformuleerde eisen zijn overgenomen in de Beleidsregel 2018 voor- en vroegschoolse voorziening, onderdeel van Leren Loont! 2015-2018.

De Beleidsregel en het Kwaliteitskader vormen samen het kader waarmee Rotterdam uitvoering geeft aan de beleidsdoelstellingen met betrekking tot de voorschoolse educatie van de Rotterdamse peuters. Beide documenten worden jaarlijks bijgesteld op basis van (nieuwe) ontwikkelingen in het Rotterdams beleid en in de landelijke wet- en regelgeving.

1.3 Opbouw van het Kwaliteitskader voorschoolse educatie

Het Kwaliteitskader voorschoolse educatie Rotterdam is als volgt opgebouwd: per hoofditem wordt een beknopte toelichting gegeven. Daarna worden de kwaliteitseisen genoemd. Aan de vetgedrukte eisen moeten alle instellingen voldoen. De niet vetgedrukte kwaliteitseisen geven een ambitie en een volgende stap aan. Hierover worden tussen instelling en instellingscontactpersoon van de gemeente afspraken gemaakt.

Om richting te geven aan verdere kwaliteitsontwikkeling, wordt vervolgens een aantal onderwerpen belicht aan de hand van vragen. Deze vragen kunnen dienen voor zelfevaluatie of voor het gesprek met de toezichthouder.

Tot slot wordt per hoofditem de relatie gelegd met de landelijke wet- en regelgeving, en daar waar van toepassing, ook met aanpalend Rotterdams beleid.

2. Uitwerking per hoofditem

a. Gedifferentieerd opbrengstgericht werken in 2-4 dagdelen en vve-resultaten

Gedifferentieerd/opbrengstgericht werken is het belangrijkste uitgangspunt voor de vve. Opbrengstgericht werken met peuters betekent: ontwikkelingsgericht werken. Op basis van een kind-volg-systeem wordt de ontwikkeling van het kind doelgericht gestimuleerd. De pedagogisch medewerker nodigt het kind met beredeneerd aanbod uit tot het zetten van de volgende stap. Een vve-programma ondersteunt hierbij, waarbij geldt: hoe professioneler de pedagogisch medewerker, hoe minder het houvast van een vve-programma nodig is. Het gaat erom dat de pedagogisch medewerker zich bewust is van wat ze doet, wat ze gaat doen en waarom.

Opbrengstgericht werken betekent ook het verleggen van de focus; minder aandacht voor grote groepsactiviteiten, meer aandacht voor het aansluiten bij de verschillende niveaus door gedifferentieerd werken en beredeneerd aanbod.

Opbrengstgericht werken vraagt om aantoonbare ambities op kind-, groeps-, locatie- en organisatieniveau. Het vraagt ook om evaluatie van de resultaten op groeps- en op kindniveau, en om het bijstellen van de werkwijze en de ambities op basis van de resultaten.

Structurele observatie en de registratie daarvan is een goed en waardevol instrument, om zo veel als mogelijk aan te kunnen sluiten bij de ontwikkeling van het kind. Het biedt de aanknopingspunten voor hun verdere ontwikkeling, waarbij maatwerk mogelijk is. Teambespreking van de observatiegegevens is hierbij van wezenlijk belang.

In de voorschoolse voorzieningen krijgen peuters activiteiten aangeboden die gericht zijn op het stimuleren van de ontwikkelingsdomeinen taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. In de periode dat zij de voorschoolse voorziening bezoeken, worden doelgroeppeuters minimaal drie keer geobserveerd op welbevinden en betrokkenheid en op sociaal-emotioneel, taal/geletterdheid en rekenen. Hiervoor gebruikt de instelling een valide observatiesysteem dat is gebaseerd op de SLO-doelen.

Niet-doelgroeppeuters worden jaarlijks geobserveerd op welbevinden en betrokkenheid. Als deze jaarlijkse observatie of andere signalen daartoe aanleiding geven, vindt ook een observatie plaats op de ontwikkelingsdomeinen taal, rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling.

De observaties en de registratie daarvan leiden tot een aantoonbaar gedifferentieerde en methodische aanpak in de uitvoering, waarin de talentontwikkeling van alle kinderen een plek heeft.

Observatie en registratie geven een beeld van de opbrengsten van alle inzet. Daarnaast biedt het input om de eigen werkwijze tegen het licht te kunnen houden en daar waar mogelijk/nodig

te verbeteren. De vertaling van de observatiegegevens van kindniveau naar groepsniveau is een goede indicator van de inzet van het vve-programma, en kan daarmee bijdragen aan de kwaliteit ervan. Ook bieden structurele observatie en registratie de mogelijkheid tot vergelijking van meerdere groepen, locaties of wijken.

Een goed observatie- en registratiesysteem leidt zo tot meetbare ontwikkelopbrengsten: de ontwikkelresultaten van de peuters en de voortgang in hun ontwikkeling.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- Werken met een vve-programma goedgekeurd door het NJi, met uitzondering van groepen die werken met een specifiek onderwijsconcept
- Werken met een geïmplementeerd observatiesysteem om de ontwikkeling van kinderen te volgen op de domeinen sociaal-emotioneel, taal/geletterdheid en rekenen³, gerelateerd aan de SLO-doelen
- Werken met een observatiesysteem op grond waarvan informatie op kind-, groeps- en locatieniveau wordt gegenereerd
- Minimaal drie keer⁴ een observatie met registratie van doelgroeppeuters op de domeinen sociaal-emotioneel, taal/geletterdheid en rekenen
- De eerste observatie met registratie vindt binnen drie maanden na binnenkomst op de voorschoolse voorziening plaats
- Op individueel kindniveau en op groepsniveau zijn streefdoelen geformuleerd op de domeinen taal, rekenen, sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling
- De groepsruimten of de speel-leeromgeving is aantrekkelijk en uitdagend ingericht, waarbij rekening is gehouden met de ontwikkelingsfase van de peuters
- Niet doelgroeppeuters worden geobserveerd en geregistreerd op nog nader te bepalen domeinen⁵
- Aantoonbare toepassing van methodisch gedifferentieerd werken, met doelen en ambities op kind-, groeps- en locatieniveau, resultaten van observaties en evaluaties daarin zichtbaar verwerkt (inzichten, beleidsmaatregelen of actiepunten en smart geformuleerde opbrengstverwachtingen)
- Afstemming van monitorgegevens en -systeem tussen voor- en vroegschool, zo mogelijk uniformering
- Benchmark binnen eigen organisatie of met gegevens op wijk of stedelijk niveau met concrete actie op basis van de bevindingen

N.B. Ook voor vroegscholen heeft Rotterdam kwaliteitseisen gesteld aan de observatie. Alle doelgroepkinderen die voorschoolse educatie volgen worden op ten minste vier momenten geobserveerd. Binnen drie maanden na binnenkomst op de vroegschool vindt de eerste observatie plaats. Bij instroom na de leeftijd van 4½ jaar vervalt één observatiemoment. Niet-doelgroepkinderen en kinderen die geen vve-programma volgen, worden drie keer op de vroegschool geobserveerd (begin-, eind- en tussenmeting).

³ Zodra er SLO-doelen zijn op het gebied van motoriek, worden deze toegevoegd.

⁴ Bij instroom na het 3e levensjaar vervalt één observatiemoment.

**Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling;
hoe maak je gedifferentieerd/opbrengstgericht
werken in 2-4 dagdelen en vve-resultaten zichtbaar –
merkbaar - meetbaar**

- Welk programma wordt gebruikt, wordt het op de juiste manier gebruikt (thema's, inrichting, rijke speel- leeromgeving, kleine groepjes, ouderbetrokkenheid, omgeving etc)? Zijn de pedagogisch medewerkers hierin geschoold, wat gebeurt aan bij- en nascholing, en aan coaching op de werkvloer? Waaruit blijkt dit?
- Is er aandacht voor groepsstabiliteit (kindniveau en medewerkersniveau), welbevinden en emotionele veiligheid van kinderen, talentontwikkeling voor alle kinderen? Hoe krijgen deze onderwerpen een plek in het groepsplan?
- Wordt er met regelmaat geëvalueerd? Worden de resultaten/ effecten besproken? Wordt het groepsplan op basis van evaluatie bijgesteld, worden werkwijze en ambities op basis van evaluatie bijgesteld? Waaruit blijkt dat?

- Hoe wordt het opbrengstgericht/gedifferentieerd werken afgestemd met de vroegschool? Is er afstemming en overleg, een gezamenlijke visie, plan, methode? Waaruit blijkt dat?
- Worden er concrete doelen geformuleerd met betrekking tot het 'inlopen' van de achterstand van kinderen?
- Is er sprake van een heldere 'normering' in de observatie, en wordt deze gedeeld tussen voor- en vroegschool?
- Is er sprake van afstemming van het observatiesysteem van voor- en vroegschool, of worden daar inspanningen voor gepleegd?
- Worden de resultaten overgedragen/besproken met de vroegschool?
- Worden de 'groepsresultaten' vergeleken met andere locaties, wijken, stedelijk gemeten effecten? Hoe verhouden de eigen resultaten zich tot de afspraken op stedelijk niveau?

Landelijke wet- en regelgeving	
Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, juli 2010)	Art 5 Voorschools educatie-programma
Conceptbesluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, oktober 2016)	Art 4a Pedagogisch beleidsplan per 1 juli 2018 4a.1a Vormgeven educatief aanbod; 4a.1b Ontwikkelingsstimulering 4a.1c Monitoren ontwikkeling 4a.1e Inrichting ruimtes 4a.2 Jaarlijkse evaluatie en bijstelling Art 5 Voorschools educatie-programma
Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (juli 2004)	---
Ontwerpbesluit IKK (december 2016), beoogde invoeringsdatum 1-1-2018	Art 3, 19b Pedagogisch beleid Art 9, 19h Stabiliteit
Waarderingskader voorschoolse educatie (IvhO, oktober 2016)	OP1 Aanbod OP2 Zicht op ontwikkeling OP3 Pedagogisch educatief handelen KA1 Kwaliteitszorg KA3 Verantwoording en dialoog

⁵ Op basis van de uitkomst van een werkgroep die zich gaat buigen over resultaatmeting.

b. Rotterdamse A-kwaliteit

De Rotterdamse instellingen maakten begin 2016 een uitwerking van A-kwaliteit: via vier maatregelen, die betrekking hebben op de inzet van medewerkers, wordt de kwaliteit van de vve verhoogd⁶.

De verschillende componenten van A-kwaliteit zijn:

- Inzet van een hbo'er als tweede medewerker of als coach
- Werken aan teamprofessionaliteit
- Opleiden 'op z'n Rotterdams'
- Invoering op maat

Inzet van hbo'ers op de groep kan bijdragen aan de kwaliteit. Ze kunnen een goede rol vervullen bij bv. planontwikkeling, contacten met de vroegschool, contacten in het kader van ouderbetrokkenheid en bij de evaluatie. Belangrijk randvoorwaarde is dat er een differentiatie in het profiel en het takenpakket is, waarmee er een optimale inzet (functiemix) van mbo- en hbo geschoolde medewerkers ontstaat. In het Rotterdams profiel medewerker voorschoolse voorzieningen⁷ is een breed gedeeld ambitieniveau vastgelegd voor de kwaliteit van jonge kind voorzieningen. Het biedt o.m. goede handvatten voor het inrichten van de organisatie en het toepassen van functiedifferentiatie. Het levert een bijdrage aan de ontwikkeling van opleiden op z'n Rotterdams: de vertegenwoordiging van alle beroepsniveaus binnen vve (mbo3 – mbo4 – AD – hbo). Het Rotterdams profiel medewerker voorschoolse voorzieningen geeft een stevige invulling aan de uitgangspunten van de Rotterdamse A-kwaliteit. Dit Rotterdams profiel is als handreiking in de bijlage opgenomen.

Coaching van pedagogisch medewerkers is een waardevolle randvoorwaarde voor kwaliteit, evenals Video Interactie Begeleiding (VIB). Uit recent wetenschappelijk onderzoek blijkt dat combinatie van coach en VIB het effect nog groter maakt. Belangrijk is dat de coach structureel een aantal uren op de groep aanwezig is. Coaching en VIB kunnen worden ingezet voor zowel individuele ontwikkeling van pedagogisch medewerkers, als voor teamleren.

Voor de kwaliteit van vve zijn niet alleen de individuele competenties/opleidingsniveaus en de mogelijkheden voor Permanente educatie belangrijk. Werken aan teamprofessionaliteit is een tweede factor van betekenis. Een lerende cultuur is essentieel. Dat krijgt vorm in inhoudelijke teambesprekingen, collegiale visitaties/intercollegiale toetsing, leren vanuit de resultaten en leren van elkaar. Reflectie en zelfevaluatie, systematisch en methodisch, dat vorm krijgt in een cyclisch proces: wat willen we, hoe doen we dat, doen we dat goed en stellen we doelen en/of werkwijze bij (doelen stellen, uitvoeren, evalueren en bijstellen). Teamleren staat voor een lerende organisatie met een open cultuur, het lef jezelf ter discussie te stellen en de discipline om hetgeen je leert en ontwikkelt te borgen in de organisatie.

Een heldere en doordachte visie op blijvende kwaliteitsontwikkeling die op organisatie-, locatie-, groeps- en individueel niveau is uitgewerkt, is de onmisbare basis voor de verdere ontwikkeling van Rotterdamse A-kwaliteit.

N.B. In het akkoord IKK zijn o.a. afspraken opgenomen over de inzet van hbo-geschoolde medewerkers en het recht op coaching van pedagogisch medewerkers, alsmede permanente educatie als instrument voor voortdurende kwaliteitsontwikkeling. De beoogde invoeringsdatum van de Wet IKK is 1 januari 2018. De verplichting voor de inzet van een hbo geschoolde coach c.q. beleidsmedewerker wordt per 1 januari 2019 ingevoerd.

N.B. Het in de bestuursafspraken vastgelegde taalniveau 3F voor Spreekvaardigheid en Leesvaardigheid wordt naar verwachting per 1 augustus 2018 als eis opgenomen in het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie. Taalniveau 2F voor schrijven wordt niet expliciet vastgelegd, omdat dit overeenkomt met het niveau van de initiële Mbo opleiding.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- Beroepskrachten voldoen aan de eisen van vakbekwaamheid: initiële opleiding en specifieke vve-scholing⁸
- Beroepskrachten beschikken over tenminste taalniveau 3F op de onderdelen Mondelinge Taalvaardigheid en Leesvaardigheid, en 2F op Schrijfvaardigheid⁹
- Jaarlijks geactualiseerd opleidingsplan met relatie naar pedagogische visie en beleid en naar systematische verdere professionalisering¹⁰
- Een personeelsplan met daarin:
 - a. de beschikbare formatie per groep voor niet groepsgebonden taken, en
 - b. per locatie zicht op functiemix per groep via de inzet mbo'ers en hbo'ers, waarbij als minimum geldt:
 - o hbo'er¹¹ als pedagogisch medewerker op de groep; of
 - o hbo'er als coach/video-interactie begeleider, minimaal gemiddeld 4 uur per week per groep; of
 - o een mbo geschoolde pedagogisch medewerker in opleiding op hbo niveau
- Functiedifferentiatie door middel van functieprofielen voor mbo'ers en hbo'ers op de groep
- Ontwikkelingsplannen, gesprekscycli, teambesprekingen met link naar verdere professionalisering
- Structurele en methodische evaluatie van de kwaliteit van het opbrengstgericht werken, gekoppeld aan een PDCA-cyclus
- Deelname aan vormen van professionalisering die duiden op een lerende cultuur: Lerende Netwerken, VIB, Coaching, feedback op en zo nodig training in interactievaardigheden, inhoudelijke verdieping

⁶ A-kwaliteit in voorschoolse voorzieningen in Rotterdam! Instellingen en opleidingen Rotterdam, maart 2016

⁷ Rotterdams profiel medewerker voorschoolse voorzieningen. Werkgroep kwaliteit voorschoolse voorzieningen in Rotterdam, maart 2017

⁸ Een internetmodule volstaat niet. Conform Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie is per 1-1-2018 een bewijs van scholing ve nodig met een tijdsinvestering van minimaal 12 dagdelen.

⁹ Bij een opleiding op mbo3 niveau is taalniveau 2F de norm. Voor deze medewerkers moet het taalniveau 3F voor spreken en lezen aantoonbaar worden gemaakt. Opleidingen op mbo4 en hbo hanteren taalniveau 3F als norm.

¹⁰ In het opleidingsplan zijn op basis van inzicht in de competenties en het leer- of ontwikkelpotentieel van de medewerkers en op basis van een personeelsplanning maatregelen vastgesteld voor kwalificerende opscholing, bijscholing en professionalisering on-the-job.

¹¹ Dit kan een hbo'er in opleiding zijn. Hbo-opleiding is ook Associate Degree pedagogisch Educatief Medewerker AD PEM.

**Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling;
hoe maak je Rotterdamse A-kwaliteit zichtbaar –
merkbaar - meetbaar**

- Wat is de visie van de organisatie op kwaliteitsontwikkeling op de verschillende niveaus? In hoeverre faciliteert de organisatie individuele ontwikkeling, teamleren, verdieping, implementatie en borging van nieuwe inzichten of nieuwe ontwikkelingen (individuele ontwikkelingsgesprekken en –plannen, inhoudelijke teambesprekingen, coaching op de groep, VIB, Permanente Educatie, opleidingsbeleid, anderszins)? Is hiervoor een plan van aanpak beschikbaar?
- Zijn de medewerkers vakbekwaam, beschikken ze over de juiste kennis en vaardigheden om ontwikkelings- en opbrengstgericht te werken? Zijn ze in staat tot reflectie en biedt de organisatie ze hier

de mogelijkheden voor? Waaruit blijkt dit?

- Zijn in de functieprofielen taken opgenomen voor de activiteiten die niet direct gebonden zijn aan de openingsuren van de groep? Zijn in de formatie per groep uren opgenomen voor werkzaamheden buiten de directe openingsuren? Hebben deze niet groepsgebonden uren een directe relatie met de kwaliteit van vve (overleg ouders, teambesprekingen, scholing medewerkers, overleg scholen, overleg andere externe instanties etc.)?
- Is er sprake van zelfevaluatie of intercollegiale toetsing / visitatie? Welke instrumenten worden daarvoor ingezet? Gebeurt dit structureel? Wat gebeurt er met de resultaten, hoe wordt dit vertaald naar de uitvoeringspraktijk en geborgd?

Landelijke wet- en regelgeving	
Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, juli 2010)	Art 4 Kwaliteit beroepskrachten
Conceptbesluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, oktober 2016)	Art 4 Kwaliteit beroepskrachten (3F spreken en lezen per 1-8-2017; bewijs van ve scholing per 1-1-2018; aanscherping eisen voor module vve per 1 augustus 2018) Art 4 Opleidingsplan (aanscherping eisen per 1 januari 2018)
Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (juli 2004)	AMvB Kwaliteit Passende beroepskwalificatie
Ontwerpbesluit IKK (december 2016) beoogde invoeringsdatum 1-1-2018	Art 8, 19g Inzet pedagogisch beleidsmedewerkers / coaching
Waarderingskader voorschoolse educatie (IvhO, oktober 2016)	KA2 Kwaliteitscultuur

c. Doorgaande leerlijn

Het belang van een doorgaande leerlijn (in vve-context: tot het 7e jaar) wordt sterk onderkend. De mogelijkheden hangen sterk samen met de kwaliteit van de medewerkers en de teams, de uitwisselbaarheid van gegevens uit het observatiesysteem, de mogelijkheden van gezamenlijke planontwikkeling, de mate waarin ouderbetrokkenheid is gerealiseerd.

De doorgaande lijn vraagt om structureel inhoudelijk overleg, afstemming van thema's en uitwisseling van observatiegegevens. Het vraagt ook om op maat oplossingen voor specifieke situaties.

In de samenwerking is er op organisatieniveau vaak geen één-op-één relatie. Voorschoolse voorzieningen werken met meerdere scholen samen, scholen werken met meerdere voorschoolse voorzieningen samen. Bovendien kiest de ouder uiteindelijk naar welke basisschool het kind gaat. Voor een goede doorgaande lijn zijn twee partijen nodig: de voorschool en de vroegschool. Er worden samenwerkingsafspraken gemaakt op de verschillende niveaus: bestuurlijk, per locatie, en in de uitvoering. In Rotterdam wordt gewerkt met een gestandaardiseerd overdrachtsdocument voor alle peuters die de overstap van voorschoolse voorziening naar de vroegschool maken.

De doorgaande lijn is maximaal zichtbaar als er een gezamenlijke visie en plan ligt. Een gedeelde visie (hoe kijken wij naar de ontwikkeling van kinderen), concreet vertaald in beleidsontwikkeling, afstemming, overleg, gedeelde activiteiten en gezamenlijke verdere ontwikkeling. Een plan dat niet de verschillende organisaties als vertrekpunt neemt, maar het belang van optimale ontwikkelkansen voor ieder kind centraal stelt.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- Schriftelijk vastgelegde samenwerkingsovereenkomst of samenwerkingsafspraken met één of meerdere basisscholen met minimaal afspraken over de doorgaande leerlijn en afstemming over interne begeleiding en zorg;
- Concretisering van samenwerkingsafspraken in uitvoeringspraktijk
- Overdracht van informatie over het vve-programma en de duur van deelname van de peuter aan dat programma (WPO art. 167, lid 3) en gebruik van het overdrachtsdocument voor alle peuters
- Inspanningsverplichting voor warme (= persoonlijke) overdracht van minimaal alle peuters over wie zorg is
- Warme (= persoonlijke) overdracht van alle peuters
- Visie en ambitie inzake samenwerking geformuleerd en vertaald in concrete acties

N.B. In de toetsingskaders wordt differentiatie aangebracht tussen peutergroepen met een één-op-één relatie met vroegscholen en peutergroepen zonder een dergelijke één-op-één relatie.

N.B. De kwaliteitseis om samen te werken met de basisschool is tweezijdig: voor zowel de voorschoolse voorziening als de basisschool is dit onderdeel van het waarderingskader van de IvhO. Voor het basisonderwijs is de verplichting vastgelegd in art. 167 WPO, waarin is geregeld dat de school voor kinderen in achterstandssituaties samenwerkt met voorschoolse voorzieningen op basis van gemaakte afspraken, om de informatieoverdracht en een doorgaande leerlijn te garanderen. Daarnaast voeren scholen de gemaakte afspraken met de gemeente over te bereiken resultaten van voorschoolse educatie uit (art. 167 WPO), evenals de afspraken uit de lokale educatieve agenda (art. 167a WPO). Voor leerlingen met extra ondersteuning werkt de school samen met het samenwerkingsverband en partners in de zorg (art. 8, vierde lid, WPO).

**Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling;
hoe maak je de doorgaande lijn zichtbaar -
merkbaar - meetbaar**

- Is er een duidelijke ambitie geformuleerd, vertaald in concrete stappen en acties?
- Is er een gezamenlijk plan en/of visie van voorschool en basisonderwijs? Is er een concrete vertaling van de visie op de ontwikkeling van kinderen naar beleidsontwikkeling, afstemming, overleg, gedeelde activiteiten en gezamenlijke verdere ontwikkeling? Op welke wijze wordt gezamenlijk uitvoering gegeven aan de domeinen van de IvHO?
- Bij samenwerking: Is er voldoende inhoud gegeven aan de samenwerking? Op bestuurlijk, tactisch en operationeel niveau? Zijn er afspraken gemaakt over warme overdracht (kindgegevens, wenperiode, betrekken ouders), over afstemming van thema's en feesten, vve-programma's, observatiesysteem, ouderbetrokkenheid, functiemix, gezamenlijke overleggen e.d.?

- Worden ouders uitgenodigd bij de overdracht naar de basisschool? Gaat er vanuit de voorschoolse voorziening iemand mee met het kind tijdens de wenperiode?
- Zijn er mogelijkheden voor maatoplossingen bij knelpunten, zijn daarover afspraken gemaakt? Zijn de medewerkers op de hoogte van de mogelijkheden voor maatoplossingen?
- Participeert de voorschoolse voorziening in de zorgstructuur van de basisschool? Neemt de voorschoolse voorziening deel aan een zat-overleg?
- Vindt na de overstap van het kind vanuit de school nog terugkoppeling plaats over de verdere ontwikkeling van het kind?

Landelijke wet- en regelgeving	
Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, juli 2010)	---
Conceptbesluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, oktober 2016)	Art 4a.1f Vormgeven doorlopende leer- en ontwikkellijn van voor- naar vroegschool
Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (juli 2004)	---
Ontwerpbesluit IKK (december 2016) beoogde invoeringsdatum 1-1-2018	Art 3.2.b en 19b.2b Doorlopende ontwikkellijn met basisonderwijs
Waarderingskader voorschoolse educatie (IvHO, oktober 2016)	OP6 Samenwerking
Waarderingskader primair onderwijs (IvHO, oktober 2016)	OP6 Samenwerking

d. Ouderbetrokkenheid

Voor de kwaliteit en het effect van de vve is ouderbetrokkenheid van groot belang. Een stimulerende thuissituatie heeft het grootste positieve effect op de ontwikkeling van een kind. Voor ouderbetrokkenheid vormt 'educatief partnerschap' de basis. Differentiatie is belangrijk: je kunt niet alle ouders op dezelfde manier benaderen. Het gaat om het duidelijk uitspreken en onderkennen van wederzijdse verwachtingen op basis van partnerschap, samenwerking, respect voor diversiteit en de professionele dialoog. Voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid is het belangrijk dat er inzichtelijke documentatie van en over de kinderen is, dat de pedagogisch medewerkers beschikken over voldoende gespreksvaardigheden en competenties (training) en dat de ouders worden betrokken bij educatieve activiteiten in de groep en de organisatie van 'feestelijke bijeenkomsten' met ouders.

Uitgangspunt is wat de ouder nodig heeft. Het uiteindelijke doel is dat er ook in de thuissituatie met plezier een omgeving is waarin het kind zich kan ontwikkelen.

Het onderwerp ouderbetrokkenheid is in 2017 als project belegd bij de afdeling J&O. In het voorjaar worden er naar aanleiding van de uitkomsten van een inventarisatie social marketing tools ontwikkeld. Dit geeft, samen met al beschikbaar materiaal, concrete aanknopingspunten voor de verdere ontwikkeling van ouderbetrokkenheid en educatief partnerschap. In de loop van 2017 wordt in het Kwaliteitskader voorschoolse educatie verdere invulling gegeven aan de kwaliteitseisen voor ouderbetrokkenheid.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- Locatiegericht ouderbeleidsplan, dat past bij het vve-programma
- Jaarlijkse ouderanalyse op basis waarvan het ouderbeleidsplan wordt aangepast

- Vertaling van ambities in concrete acties, evaluatie en borging in het ouderbeleidsplan of activiteitenplan ouderbetrokkenheid
- Nader te bepalen aan de hand van project ouderbetrokkenheid

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je ouderbetrokkenheid zichtbaar - merkbaar - meetbaar

- Is er per locatie een werkplan of activiteitenplan voor ouderbetrokkenheid / educatief partnerschap? Houdt dit plan specifiek rekening met de ouders van de desbetreffende locatie? Maakt ouderbetrokkenheid onderdeel uit van het Pedagogisch beleidsplan en is het een thema dat in het opleidingsplan aandacht krijgt?
- Zijn er -anders dan bij het brengen en halen- op regelmatige basis gesprekken met ouders over hoe hun kind zich ontwikkelt, wat hun ervaringen en verwachtingen zijn van de groep en van de organisatie? Vindt verslaglegging van deze gesprekken plaats?
- Is informatie over de ontwikkeling van het kind toegankelijk en inzichtelijk voor ouders?
- Hebben ouders een plek en een rol binnen de peuteropvang (familiemuur, organiseren van of meedoen met (educatieve) activiteiten, nieuwjaarsreceptie e.d., periodieke inloopmomenten)?
- Is er ondersteunende informatie voor ouders over bv. taalontwikkeling, tweetaligheid, educatieve activiteiten in de thuissituatie? Is onderzocht of deze informatie aansluit bij de behoefte van ouders?
- In hoeverre wordt er outreachend gewerkt, zijn er huisbezoeken, hoe wordt aangesloten gezocht bij de leefwereld van ouders?

Landelijke wet- en regelgeving	
Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, juli 2010)	---
Conceptbesluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, oktober 2016)	Art 4a 1.d Betrekken ouders bij ontwikkelingsstimulering
Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (juli 2004)	Paragraaf 3 Oudercommissie
Ontwerpbesluit IKK (december 2016) beoogde invoeringsdatum 1-1-2018	Art 3.2.c en 19b.2c Periodieke bespreking kindontwikkeling met ouders
Waarderingskader voorschoolse educatie (IvhO, oktober 2016)	OP6 Samenwerking

e. Ontwikkeling, begeleiding en zorg en externe zorg

Ontwikkeling, begeleiding en zorg, externe zorg: het vertaalt zich veelal in systematisch observeren, de begeleiding daarop afstemmen, werkinstructies, protocollen, documentatie, specifieke scholing aanwezigheid van zorgcoördinatoren, een meldcode, etc. Dat zijn allemaal zichtbare elementen die een beeld geven of er sprake is van een georganiseerde zorgstructuur. Ook helder geregeld moet zijn wanneer de overstap wordt gemaakt naar de externe zorg. Is er structureel overleg met externe zorgpartijen?

Daarmee is nog niet gezegd dat de kwaliteit van de zorgstructuur voldoende is. Wel kun je zien of er een 'sluitend' systeem is waarmee ieder kind (zo veel als mogelijk) krijgt wat hij nodig heeft. Belangrijk is dat de organisatie kan laten zien hoe ze de kinderen in beeld heeft/houdt. En wat er gedaan wordt als daar aanleiding toe is.

Is er ook sprake van een zorgcultuur? Coaching op de werkvloer, als team werken en elkaar durven aanspreken werken ondersteunend. Veel training en informatie is nodig om er voor te zorgen dat pedagogisch medewerkers de juiste stappen weten te zetten in geval van 'opvallende' of 'afwijkende' signalen. Kindbesprekingen in teams, trainingen en inhoudelijke verdieping dragen bij aan een goede zorgcultuur.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

1. Ontwikkeling en begeleiding

- Per locatie aantoonbare samenwerking met een voorschools maatschappelijk werker, die de verbinding vormt met het wijkteam. Als er geen voorschools maatschappelijk werker beschikbaar is, zijn er duidelijke afspraken over de manier waarop contact met het wijkteam is geregeld
- Per locatie is geregeld wie aanspreekpersoon is voor zorgtaken / specifieke zorgsituaties
- Systematisch observeren en de begeleiding daarop afstemmen
- Werkinstructies, stappenplan hoe te handelen bij opvallend gedrag
- Protocollen
- Documentatie
- Specifieke scholing

2. Externe zorg

- Aansluiting bij externe zorg conform Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel
- Ondertekende Toetredingsverklaring voor deelname aan en uitvoering van SISA en Verwijsindex risico's jeugdigen stadsregio Rotterdam
- Heldere richtlijnen voor overstap interne zorg naar externe zorg

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je ontwikkeling, begeleiding en zorg zichtbaar - merkbaar - meetbaar

- Is er een 'sluitend' systeem om kinderen die opvallen de juiste zorg te kunnen bieden? Heeft de organisatie alle kinderen goed in beeld? Waaruit blijkt dat?
- Is er voldoende deskundigheid binnen (of buiten) de organisatie beschikbaar tot wie pedagogisch medewerkers zich kunnen wenden, bijvoorbeeld een vast contactpersoon bij CJG of een vaste voorschools maatschappelijk werken) Is die deskundigheid voldoende laagdrempelig en toegankelijk?
- Zijn er afspraken met jeugdhulporganisaties over begeleiding op de groep, bijvoorbeeld voor logopedie, fysiotherapie, ondersteuning bij gedragsproblemen?
- Zijn de pedagogisch medewerkers voldoende toegerust om adequaat te handelen als daar in het kader van zorgkinderen aanleiding toe is? Vindt op regelmatige basis scholing en vaardigheidstraining plaats, bijvoorbeeld op gesprekstechnieken om handelingsverlegenheid te doorbreken of via een themabijeenkomst i.s.m. CJG?
- Is het onderwerp onderdeel van teambesprekingen, intercollegiaal overleg? Is er voldoende aanspreekcultuur, of wordt daar aan gewerkt en zo ja hoe?
- Is er duidelijkheid over de zorg die de organisatie zelf kan bieden of organiseren, en de overdracht naar meer gespecialiseerde zorg als daartoe aanleiding is?
- Is er, naast een goede zorgstructuur, ook merkbaar sprake van een zorgcultuur? Waaruit blijkt dat?
- Is er aparte aandacht voor zorgkinderen bij de overgang naar het basisonderwijs? Zijn er specifieke afspraken, richtlijnen of protocollen voor deze situaties?
- Wordt de voorschools maatschappelijk werker geconsulteerd en ingezet, als de ontwikkeling van een kind daartoe aanleiding geeft?

Landelijke wet- en regelgeving, Rotterdams beleid	
Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, juli 2010)	---
Conceptbesluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, oktober 2016)	---
Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (juli 2004)	---
Ontwerpbesluit IKK (december 2016) beoogde invoeringsdatum 1-1-2018	Art 5 en 19d Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
Waarderingskader voorschoolse educatie (IvhO, oktober 2016)	OP4 (Extra) ondersteuning OP6 Samenwerking
Regeling voorschools maatschappelijk werk	

f. Kwaliteitszorg en ambitie

In de context van de vve zijn coördinatie, evaluatie, resultaatmeting, planmatig verbeteren en borging van de kwaliteit de grote noemers die de Inspectie van het Onderwijs hanteert onder kwaliteitszorg. Het gaat daarbij niet zozeer om protocollen, procedures e.d., maar vooral om de koppeling van kwaliteitszorg en ambitie. De peutervoorziening heeft doelen geformuleerd vanuit een maatschappelijke opdracht Er vindt regelmatig en systematisch een evaluatie plaats. Op basis daarvan worden de doelen bijgesteld en de uitvoering verbeterd.

Dat vraagt om een transparante structuur en een professionele en integere cultuur, waarin ruimte is voor de dialoog met interne en externe belanghebbenden.

Kwaliteitszorg is geen doel op zich, het is verbonden aan de inhoudelijke doelstellingen van vve. De kwaliteitscultuur is van belang: is het zichtbaar, hoorbaar, merkbaar? Goede parameters voor kwaliteitszorg zijn zelfevaluatie en reflectie. Is er sprake van een reflectieve, lerende cultuur? Daar zijn instrumenten bij nodig: een beeld van persoonlijke competenties, teamcompetenties, ontwikkelplannen (pop), etc. In een lerende organisatie wordt (interdisciplinair) besproken hoe de kwaliteit van de uitvoeringspraktijk ervoor staat. Daarbij is zichtbaar hoe kwaliteit geborgd wordt in het dagelijks handelen. Kwaliteitszorg is zorgen voor kwaliteit.

Het waarderingskader voorschoolse educatie van de IvhO12 biedt veel handvatten voor de toetsing van de kwaliteitszorg en ambitie. Het is ook een uitstekend instrument om als zelfevaluatie in je eigen teams mee aan de slag te gaan.

Continu werken aan de verbetering van het opbrengstgericht werken; het vraagt om systematisch en methodisch evalueren. De Gemeente Rotterdam onderzoekt de mogelijkheden om een bepaalde mate van uniformering aan te brengen in de instrumenten waarmee de instellingen zelf de kwaliteit van hun uitvoeringspraktijk evalueren. In de loop van 2017 wordt hier, in samenspraak met het veld, verder richting aan gegeven.

Kwaliteitseisen voorschoolse educatie Rotterdam

- Formulering van verbetermaatregelen op basis van de ontwikkelingsresultaten die op groeps- en locatieniveau worden bereikt
- Structurele en methodische evaluatie van de kwaliteit van de uitvoering gekoppeld aan PDCA-cyclus
- Deelname aan vormen van professionalisering die duiden op een lerende cultuur: Lerende Netwerken, VIB,

Aanzet tot (verdere) kwaliteitsontwikkeling; hoe maak je kwaliteitszorg en ambitie zichtbaar - merkbaar – meetbaar

Zelfevaluatie aan de hand van het Waarderingskader voorschoolse educatie van de Inspectie van het Onderwijs

Landelijke wet- en regelgeving	
Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, juli 2010)	---
Conceptbesluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie (OCW, oktober 2016)	---
Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (juli 2004)	---
Ontwerpbesluit IKK (december 2016)	---
Waarderingskader voorschoolse educatie (IvhO, oktober 2016)	KA1 Kwaliteitszorg KA2 Kwaliteitscultuur KA3 Verantwoording en dialoog

Meer informatie

Er is veel ondersteunende informatie en materiaal beschikbaar. Veel informatie kun je vinden op www.vveschakelklassenzomerscholen.nl. Een heel bruikbaar brondocument is de Werkinstructie Toezichtkader vve-locaties (IvhO, maart 2014). Dit toezichtkader is vanaf 1 januari 2018 niet meer van kracht, maar het biedt goede handvatten om zelf om je eigen locaties onder de loep te nemen.

¹² Het waarderingskader voorschoolse educatie is opgenomen in het Onderzoekskader voor het toezicht op voorschoolse educatie en primair onderwijs, Inspectie van het Onderwijs, oktober 2016. <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/publicaties/2016/10/17/onderzoekskader-2017-po-en-vve>